La vida escolar en un curs

La vida escolar en un curs

Coses que no sempre s'expliquen

Jaume Carbonell (textos) | Àngel Serra (fotografies)

Escola Andersen

GRAÓ

MICRO-MACRO REFERÈNCIES 11

Col·lecció Micro-Macro Referències
Sèrie Didàctica / Comunitat educativa

© Jaume Carbonell, Àngel Serra
© d'aquesta edició: Editorial GRAÓ, d'IRIF, SL
C/ Hurtado, 29. 08022 Barcelona
www.grao.com

1a edició: novembre 2009
ISBN: 978-84-7827-786-5
DL: B-42.173-2009

Dissseny de la col·lecció: Maria Tortajada Carenys
Impressió: Imprimeix

Resten rigorosament prohibits i estaran sotmesos a les sancions establertes a les lleis, la reproducció o l'emmagatzematge total o parcial de la present publicació, incloent-hi el disseny de la portada, així com la transmissió d'aquesta per qualsevol mitjà, tant si és elèctric com químic, mecànic, òptic, de gravació o bé de fotocòpia, sense l'autorització escrita dels titulars del *copyright*. Si necessita fotocopiar o escanejar fragments d'aquesta obra, adreci's a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, *www.cedro.org*).

Índex

Pròleg, ANTONI TORT I BARDOLET **11**

Presentació **19**

I. Primer acte. Plantejament **25**

El primer dia de classe **26**

Tot va començar amb set alumnes **28**

El decàleg del projecte educatiu **30**

Més autonomia = més qualitat **32**

Atenció a la diversitat **34**

Suports per a l´alumnat nouvingut **36**

Jornada de portes obertes **38**

L´acollida de les famílies **40**

Família-escola, una relació molt propera **42**

II. Repartiment (individual i coral) **45**

L'alumnat **46**

El primer any d´escola **48**

Què opina l'alumnat de cicle mitjà? **50**

Què opina l'alumnat de cicle superior? **52**

Els blocs de l'alumnat de sisè **54**

Els fotoblocs de les alumnes de sisè **56**

Els exalumnes el guarden com un tresor **58**

III. Segon acte. Nusos 111

«Bon dia!» 112

La visita inesperada de l´eriçó 114

Rimes i sons 116

Va de peixos 118

La psicomotricitat «universitària» va a l'escola 120

Tothom passa pels vuit tallers 122

A mig curs, arriben dues bessones magribines 124

Desfilada al taller de disfresses 126

Tallers de llengua: per escriure i comprendre 128

Grups de lectura. «Qui va trobar la tortuga?» 130

Com vivien fa sis mil anys, al neolític 132

Quin temps fa? 134

Matemàtiques per expressar i conèixer la realitat 136

«El que més m´agrada de tu és…». Com treballar les emocions 138

Reading project 140

Veus i músiques de tota mena 142

Lectures tutoritzades. «Què vol dir aquesta paraula?» 144

«A la Plana de Vic, nou mesos d´hivern i tres d´infern» 146

Investigar els animals 148

Treball de la vida 150

Tallers matemàtics. «I tu, com ho faries?» 152

La pissarra digital interactiva 154

El robot mai no s´equivoca 156

Educació física i esports. Més enllà del futbol 158

Pròleg

Antoni Tort i Bardolet

En una escola, hi passen moltes coses. Demano excuses per començar amb una expressió segurament òbvia i banal. Podríem dir-ho d'una manera més acadèmica: l'escola és una institució multidimensional (una gran quantitat i varietat d'esdeveniments), amb una alta simultaneïtat (que succeeixen al mateix temps), amb una intensa immediatesa (en les interaccions a les aules), amb una gran imprevisibilitat (interrupcions i canvis), amb publicitat (en bona part, els fets es produeixen en espais públics) i amb història (un curs escolar, les etapes educatives com a acumulació i evolució)[1].

Si ho mirem des del punt de vista de les finalitats, l'escola també és una institució multifuncional, en relació amb allò que la societat s'ha posat d'acord a exigir-li i, sovint, en relació amb allò en què no s'ha posat d'acord, també. Efectivament, l'escola exerceix múltiples funcions, explícites i implícites: de la custòdia a l'aprenentatge formal reflectit parcialment en informes i avaluacions. Al mateix temps, l'escola, més que un lloc, és un sistema de llocs (del pati al taller, de l'aula al gimnàs), on les identitats de les persones que hi transiten es configuren sota directrius menys difuminades, no pas inexistents, si les comparem amb els principis a partir dels quals es va inventar l'escola.

---

1. Vegeu J. TORRES SANTOMÉ (1999), «La práctica reflexiva y la comprensión de lo que acontece en las aulas», pròleg a Ph. JACKSON, *La vida en las aulas,* Madrid, Morata.

En un centre educatiu, doncs, hi passen moltes coses. Del matí al vespre. Des del servei d'acollida a primera hora per a les famílies que necessiten deixar les criatures abans de la jornada lectiva, fins a la nit, en què marxa el personal de neteja, es tanquen els llums del pavelló esportiu i s'acaba la reunió del Consell Escolar o l'assaig de la coral. Una llarga jornada dels centres escolars que empetiteix la destralera sisena hora dels centres públics. Òbviament, ni tots els temps, ni tots els espais els ocupen les mateixes persones ni tenen les mateixes jerarquies. I tampoc no cal oblidar que el temps i l'espai de l'escola ha de connectar-se a d'altres temps i espais per bastir una continuïtat educativa entre el temps escolar i tots els altres temps de la vida dels nois i de les noies.

Reconèixer la vida quotidiana d'una escola, com fa aquest llibre, és quelcom necessari davant l'abús de les grans paraules que sovint fem servir quan parlem d'educació. Sempre ha estat important, l'activitat diària. El detall, els petits fets de cada dia constituïen, en l'època clàssica, la infraestructura bàsica per exercir el control i la rígida disciplina, tal com va explicar brillantment Michel Foucault amb exemples de com s'especificaven fins a la minuciositat els mecanismes per fer dòcil el cos de l'alumne. Avui, girem els ulls als petits esdeveniments per construir un entorn pedagògic comunitari fluid, confiat i comprensible. I la recerca en educació ha posat, des de fa alguns anys, el punt de mira en la comprensió del que passa a les aules, més enllà dels programes oficials i els requeriments prefixats. Només des de la comprensió dels fenòmens que succeeixen a les classes i als altres llocs de l'escola,

podrem respondre a aquests requeriments no sempre fàcils de dur a terme, perquè exigim a la institució docent que incorpori unes capacitats determinades en un marc poc estable.

Efectivament, li demanem al centre educatiu un seguit de característiques que alguns autors han equiparat a les intel·ligències múltiples que habitualment fan referència a les persones[2]. Així, voldríem diverses intel·ligències per a l'escola. La intel·ligència ètica de la que es regeix pels principis de justícia i equitat. La intel·ligència reflexiva o com aprendre de les dades, de l'avaluació, de l'anàlisi de resultats. La intel·ligència col·legial o la capacitat per treballar cooperativament. La intel·ligència acadèmica o la capacitat per promoure una alta qualitat dels currículums. La intel·ligència contextual o l'adaptabilitat a l'entorn i a les famílies. La intel·ligència pedagògica o la capacitat d'aprendre sobre l'aprendre. La intel·ligència emocional de l'escola o l'habilitat per comprendre l'altra gent. La intel·ligència espiritual o com valorar la vida i facilitar l'adquisició de valors. La intel·ligència estratègica o com pensar amb claredat objectius, projectes, anticipant futurs i conseqüències, etc.

Aprofundir en alguna d'aquestes capacitats enmig de contradiccions inherents a la pròpia estructura pedagògica o com a conseqüència dels canvis socials, no és una tasca senzilla. Al mateix temps, l'escola ha de

2. Vegeu B. MACGILCHRIST, K. MYERS i J. REED (2004), *The intelligent school*, Londres, SAGE.

donar resposta al dret de les persones a tenir una centre docent que funcioni, a obtenir uns serveis previstos sense haver-los de demanar, a ser respectat com a usuari i contribuent. Però també ha de recordar els deures individuals i col·lectius que cal compartir de manera persistent i responsable en la tasca d'educar les joves generacions.

Capacitats, expectatives, drets, deures i contradiccions emmarquen tota institució social i, molt especialment, l'escola. No és estranya, doncs, la pressió que aquesta ha de suportar, sovint en forma d'oposicions estèrils (en el moment de redactar aquest pròleg, «toca» enfrontar ordinador i llibre), enquestes infumables i opinions grandiloqüents. I, mentrestant..., «dans les runes de villes, les enfants, jouent»[3]. Mentrestant, nens i nenes, mestres i altres persones adultes conviuen en aquests centres educatius situats sota els focus de la necessària rendició de comptes que la societat exigeix, però també enmig del soroll excessiu que sovint impedeix concentrar-se millor en els aspectes essencials dels processos d'ensenyament-aprenentatge.

En aquest context, és més transparent l'escola? És més porosa a les realitats de l'entorn? I com podem explicar-la, l'escola, doncs? Hi ha, és clar, l'experiència personal que sovint convertim en llei general gràcies a una memòria, a uns records «tunejats» des del present o en funció de

3. «A les runes de les ciutats, els infants juguen», expressió extreta d'un text de Jean Duvignaud inclòs al volum: AA.DD. (1977), *La ville & l'enfant*, París, Centre Georges Pompidou. Catàleg de l'exposició del mateix nom.

les preocupacions que es modifiquen segons les nostres etapes biogràfiques diferents (parlem com a alumnes, com a exalumnes, com a pares i mares, com a avis i àvies, com a col·legues, com a docents, etc.). Però, més enllà d'aquestes vivències que impregnen el debat general, com podem descriure l'escolaritat, sense caure en els tòpics i fugint del soroll? No deixa de ser simptomàtic que una institució que, sortosament, s'ha convertit en una experiència quasi universal, a partir de la plena escolarització, no sigui sempre una realitat fàcil de descriure. Segurament, perquè massa sovint analitzem els fenòmens educatius en termes de prescripcions (allò que cal fer) i no pas de descripcions (allò que passa), en paraules d'Ivor Goodson. Però, sobretot, per la complexitat, la riquesa, la variabilitat, la conflictivitat que qualsevol institució social incorpora, abans i ara, a començaments del segle XX i del segle XXI. I és per això que també ens mirem l'escola en termes d'allò que voldríem que hi passés o en termes d'allò que creiem que hi passa.

De fet, coneixem més que mai els entrellats del fet docent gràcies a les ciències de l'educació i a una literatura acadèmica que creix. Disposem de libres de divulgació i fins i tot d'alguns best-sellers que, amb molt, o amb molt poc rigor, s'apunten a les diagnosis i al debat. Però, com sempre passa davant les realitats complexes de la vida i de la societat, les arts, la ficció, la literatura o el cinema ens expliquen, sovint millor que ningú, aquestes realitats. Podríem citar novel·les que penetren profundament en la vida d'un col·legi, o pel·lícules que recreen les escolaritats antigues o contemporànies, individuals o col·lectives, amb una capacitat de dissecció admirable. O tot un seguit de productes culturals

que podríem anomenar, genèricament, *nous formats*, que ens acosten a realitats difícils d'engrapar, i no pas per desconeixement. Formes híbrides entre els documentals, les històries de vida, els relats a cavall de la ficció i el reportatge, els dietaris, els fragments de situacions, els retalls d'experiències.

Enmig de les altres formes d'expressió, la fotografia ha tingut i té un paper destacat en l'aproximació a l'escolaritat. Els exemples en són molts i esplèndids. Podríem recordar el retrat fet per W. Eugene Smith d'una nena de set anys, asseguda al seu pupitre d'una escola en la postguerra espanyola[4], o els alumnes de Robert Doisneau, a l'aula, sota el gran rellotge, o al carrer, jugant i rient. Podríem parlar de tants fotoperiodistes, amb les seves imatges sobre aules i escoles de tot el món: a l'aire lliure, als temples budistes, enmig del desert o sota els grans arbres. I podríem citar els treballs de la fotògrafa Rineke Dijkstra, els retrats d'adolescents de la qual ens diuen molt sobre la condició d'aquesta etapa vital, molt més que el devessall ingent d'expressions i de comentaris destinats a l'adolescència que llegim o que sentim habitualment. Aquí podríem recordar allò que va escriure John Berger[5] quan assenyala que el veritable contingut d'una fotografia és invisible, perquè la fotografia té a veure amb els temps, i té a veure amb allò que el fotògraf ha volgut fotografiar i amb allò que no. Aquesta aparent limitació, seguint encara

4. El retrat forma part de la sèrie *Spanish Village*, en què el gran fotògraf nord-americà W. Eugene Smith va retratar la vida a La Deleitosa, un poblet d'Extremadura, l'any 1950.
5. Vegeu J. BERGER (2007), *Sobre las propiedades del retrato fotográfico*, Barcelona, Gustavo Gili.

Berger, és justament el que dóna a la fotografia la seva força singular. Té a veure amb la presència i amb l'absència. Aïlla un moment extret d'un continu. Com viuen els escolars fotografiats per Steve McCurry en una aula del Kasakhstan? Què hi ha darrere la impressionant seriositat de la mosseta extremenya? Quines trapelleries han fet els alumnes parisencs de Doisneau, que no hem vist? Quin futur li espera a l'adolescent a la platja fotografiada per l'artista neerlandesa?

Àngel Serra (professor, psicòleg, fotògraf) ha decidit quins moments cal aïllar i seleccionar per descriure mitjançant imatges l'escolaritat en la història d'un curs acadèmic en un centre educatiu. Jaume Carbonell (professor, pedagog, periodista) ha triat fragments d'escolaritat, traduïts gràcies a l'escriptura i a la seva llarga trajectòria en el coneixement de les escoles del nostre país, per tal que ens fem pagues de la vida d'un centre educatiu, i perquè, a partir de la simplicitat aparent dels petits grans esdeveniments, puguem copsar tota la complexitat de l'educació escolar. El volum, doncs, vol respondre a aquella voluntat descriptiva de què parla Goodson, tot deixant les interpretacions i les anàlisis en mans dels lectors i les lectores.

Estem davant d'una nova aproximació a la realitat escolar feta des de la confiança mútua, des de la complicitat amb un centre educatiu amic i amigable, que ha obert les portes als autors del llibre. Un conjunt de textos i d'imatges, d'imatges i de textos, articulats des d'una concepció positiva, no pas ingènua, que beu de la voluntat de millora permanent inherent a tota activitat pedagògica i present també en aquesta i en

moltes de les nostres escoles. També és la confiança i l'amistat dels dos col·legues, autors del volum que teniu a les mans, les que els ha portat a encomanar-me aquest pròleg que no hauria de ser cap fre per entrar directament, girant pàgina ara mateix, en el relat obert que ens proposen per tal d'explicar la vida d'un centre educatiu, l'escola Andersen de Vic, al llarg de tots un curs. I així, en aquest diàleg fresc i amè, avançar en el coneixement d'aquesta i de moltes escoles, i en la comprensió de les escolaritats del nostre temps.

L'acollida de les famílies

El proper divendres hi ha una festa a l'escola per als alumnes, els pares i les mares. Començarà a les … hores.
El próximo viernes hay una fiesta en la escuela para alumnos, padres y madres. Empezará a las … horas.
Next Friday there will be a party at the school for pupils and parents. This will begin at … o'clock.
Une fête pour les élèves et les parents d'élèves est organisée à l'école le prochain vendredi à … heures.
الجمعة القادم، سَتُقام حفلة للتلاميذ واللآباء والأمّهات في المدرسة. ستبدأ الحفلة الساعة .....
我们将在 星期五 举行学生和家长的节日聚会，开会时 间是 … 点。»
ਅਗਲੇ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ–ਪਿਤਾ ਵਾਸਤੇ ਸਕੂਲ
ਵਿਚ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਮਨਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ..... ਵਜੇ ਹੈ।

Quan és necessari, els avisos també es fan en castellà, àrab, francès, anglès, xinès i panjabi. Mercès a un servei ofert pel Consell Comarcal, a les entrevistes, es disposa de traductors que poden ajudar a comentar els informes i sempre hi ha la directora o una altra persona de l'equip directiu: «El primer contacte amb les famílies ha de ser tan acollidor com sigui possible. Cal comunicar-los de manera entenedora qui som, què fem i què n'esperem. També és important saber rebre i recollir les dades significatives que les mares i els pares ens volen comunicar. Aquesta informació ens ajudarà a entendre la singularitat de cada alumne». En el moment de la preinscripció, es lliura un fullet amb un resum del projecte educatiu i dels serveis escolars, i el setembre s'envia a tots els pares i les mares de l'escola el dossier d'inici de curs amb diverses informacions. Als que porten les filles i els fills a parvulari, se'ls dóna un opuscle complementari.

L'AMPA sempre ha mostrat preocupació per aglutinar totes les llars que formen part de l'Andersen i fer-les participar en les activitats que s'hi organitzen. Per això, treballa en el projecte «Famílies d'enllaç», que consisteix a buscar una o més famílies voluntàries de cada curs per fer la funció de pont amb famílies noves de l'escola provinents d'altres països i/o realitats culturals, com també per assessorar-les i ajudar-les en tot allò que els pugui ser útil.

Vetlladores. L'acompanyament dels infants discapacitats

En Lluc és un nen amb una discapacitat motriu i cognitiva greu. Té sis anys, estudia primer de primària i assisteix a l'escola des que en tenia tres. Per iniciativa de la família, una de les vetlladores l'acompanya tot el matí. A les set, va a casa seva i, amb la fisioterapeuta, li fan fer uns exercicis durant una hora. Quan arriba a l'escola, dedica una estona a la lectura adaptada. A les nou, entra a l'aula, on hi ha la taula, el llibre, les fitxes i tot el material especial per a ell. Pot seguir la classe i es comunica amb els companys i les companyes mitjançant un plafó: la Marta li dibuixa les icones i li gira les pàgines. A l'hora del pati i d'anar al lavabo, el porten amb el poni –un caminador Bronco– entre dues persones.

Un parell d'hores a la setmana, l'atén una fisioterapeuta de l'EAP (Equip d'Assessorament Psicopedagògic) i, dues hores més, una logopeda del CREDA (Centre de Recursos Educatius per a Deficients Auditius). Es procura que estigui tant de temps com sigui possible a l'aula ordinària: «Juga amb els altres infants i aquests l'accepten amb absoluta normalitat. Li estan molt a sobre –comenta la Marta–. De vegades, crida, però és la seva manera d'expressar-se emotivament. Mostra molt d'interès a aprendre conceptes nous. El que més li costa són les matemàtiques».

La Paquita Ortiz –la Paqui–, una altra de les vetlladores, s'ocupa d'una nena de tercer de primària amb síndrome de Down, per a la qual s'han adaptat molts materials curriculars: «Intento explicar-li amb paraules molt senzilles què és un arbre o què es pot fer amb la fusta, perquè es vagi familiaritzant amb alguns mots molt bàsics. Parlo molt amb ella i li ensenyo les coses de manera lenta i vivencial, perquè les entengui més bé». La Paqui, que treballa a l'escola des de l'any 1975, també s'encarrega una estona del menjador i de l'activitat de dansa del migdia. Amb els petits, fan danses tradicionals catalanes i d'arreu del món, i amb els grans, *country*, «per ballar-ne, s'han de concentrar i han de coordinar molt bé els moviments».

«Bon dia!»

Dilluns, un quart de deu del matí. Classe de quatre anys. Els infants seuen a terra en semicercle, encuriosits i en silenci, i canten el «Bon dia». Tot seguit, la mestra pregunta: «Qui és el secretari? A qui li toca aquesta setmana?». Els proposa que ho siguin en Bernat i la Nancy. Tots dos s'alcen i, a mesura que van anomenant cada un dels nens i nenes de la classe, n'assenyalen els noms i les fotografies a la cartellera.

«Bon dia Pol; bon dia Bernat; bon dia Lluc; bon dia Darlyn; bon dia Emmanuel; bon dia Nancy, guapa…» Es comença el repertori de preguntes rutinàries amb les respostes corresponents: «Quants nens tenim a la caseta dels que s'han quedat a casa?», «Quin dia és avui?», «Què hem de fer aquesta setmana?», «Què hi posarem aquí, el dijous, que anem d'excursió?», «Quin dia rentem els plats de berenar?».

Ara, miren el calendari: «Quin temps fa, avui?». Després de col·locar el gomet al lloc corresponent, en Marc comenta la notícia del dia: «Ha fet tant de vent, que ha tirat un cobert a terra i un poble s'ha quedat sense llum». S'enceta una animada conversa en la qual participa gairebé la meitat de la classe: «La caseta del pati ha anat per terra», «Van caure dos arbres, el vent els va tombar», «A Barcelona, ha caigut un arbre enmig del carrer», «Ha caigut un arbre molt a prop de casa del meu avi», «Casa meva és molt forta i no cau», «L'escola és forta i no ha caigut, no és com la dels porquets, que és de palla», etc. Al cap de vint minuts, continuen unes altres activitats, jocs i converses, on es combina el treball amb tot el grup amb les estones d'elecció lliure, on els infants van passant per diversos racons. La Judith, la mestra d'educació especial, entra a l'aula, parla amb un nen i se l'emporta fora, en una petita sala, per fer-hi una activitat de reforç.

El ritual del «bon dia» i unes altres rutines quotidianes van afermant l'adaptació i el sentit de pertinença al grup classe, a una petita col·lectivitat. La salutació i l'acollida càlida signifiquen, també, un reconeixement personalitzat de cada infant dins del grup, la qual cosa ajuda a superar les inseguretats, les pors i les fragilitats d'aquesta etapa. Per això, donar la benvinguda o acomiadar-se és quelcom més que un costum: és una manera d'educar a través de la relació, tot establint vincles afectius sòlids.

«El que més m'agrada de tu és…». Com treballar les emocions

Hora de tutoria a tercer de primària. La mestra, la Dolors Carandell, fa un avís: «Avui, a l'hora del menjador, vindran les càmeres de TV3. Cal que us comporteu amb normalitat». Tot seguit, es parla dels grups que es formen per jugar a futbol a l'hora del pati, que són massa desequilibrats. Es tracta d'un tema que sovint porta conflictes, perquè els participants s'insulten. A més, els que perden, s'enfaden, i els que guanyen, adopten actituds massa fatxendes. Hi ha diverses intervencions, sempre de nois, i una reflexió final de la Dolors perquè pensin en la manera d'equilibrar millor els equips i en els comportaments que mostren.

Després, els explica el conte *Les paraules dolces* sobre la impossibilitat que la Lola les pugui pronunciar, perquè sempre surt corrents de casa, a l'autobús hi ha massa soroll o la mestra té massa feina. Fins que un dia, en un rampell de valentia, diu al seu pare i a la seva mare: «Us adoro». «A algú li ha fet pensar alguna cosa aquesta situació?», «Això us ha passat alguna vegada?» Ara qui hi intervé són les nenes. La Dolors segueix el llibre programa *L'educació emocional a primària*, de l'Anna Carpena, que parteix dels conceptes d'intel·ligència emocional de Salovey, Mayer, Gardner i Coleman, perquè les alumnes i els alumnes aprenguin a gestionar les emocions per tal d'assolir un benestar personal i social més gran. El programa s'estructura en quatre blocs temàtics: autoestima, gestió d'emocions i sentiments, empatia i resolució positiva de conflictes. Es treballa amb un enfocament constructivista, és a dir, amb la participació activa i la implicació personal de l'alumnat, perquè pugui reconèixer i verbalitzar els sentiments, ja que això crea vincles entre la part cognitiva i la part emocional del cervell.

L'activitat del programa que segueixen avui consisteix a escriure un missatge que diu així: «Estimada/estimat mare/pare, el que més m'agrada de tu és…». Quines són les coses que més els agraden dels seus progenitors? Vet aquí algunes respostes: «No m'obligues a menjar verdura i em deixes veure el Barça», «El que em regales pel meu aniversari», «El caràcter», «Que jugues amb mi», «Que ets simpàtica», «Quan vinc al teu llit i ens fem pessigolles», «El teu menjar», «Que em deixes jugar a la DS», «Que em compres coses», «Els teus ulls» i «Els teus petons».

En record de Maria Àngels Anglada

> *«[…] És clar que jo no l'he vist mai, però tampoc podria assegurar que no existeix, perquè hi ha moltes coses amagades per a les persones grans i que els infants saben veure».* (Fragment del conte *El bosc del vidre*)

Cada any, per Sant Jordi, l'escola rep un escriptor. També hi ha hagut, però, algunes excepcions: fa un temps, amb motiu del centenari de la mort del poeta Jacint Verdaguer, un pare vinculat al món del teatre va interpretar Mossèn Cinto. Aquest curs, s'ha recordat, en el desè aniversari de la seva mort, Maria Àngels Anglada, escriptora vigatana que, entre altres novel·les, va escriure *El violí d'Auschwitz*, un text preciós amb una forta càrrega emotiva, així com un grapat de textos de literatura infantil i juvenil. Titelles Naip, un grup molt arrelat a la ciutat, ha preparat un espectacle sobre quatre contes de l'autora i avui el presenta al gimnàs teatre de l'Andersen.

Els nens i les nenes de totes les classes van seient a terra, mentrestant, els mestres ocupen els bancs laterals. No és fàcil organitzar, amb l'ordre que s'aconsegueix aquí, un operatiu d'aquesta mena amb 460 alumnes, perquè aquestes representacions solen tenir lloc en espais reduïts. Es triga una mica a estar en silenci, però aquest es manté al llarg de l'espectacle i només es veu trencat per algunes rialles que s'encomanen entre els més petits i els més grans. En el muntatge, s'hi utilitzen titelles de sobretaula.

A *L'Arnau, la grua i el lleó*, s'hi explica l'aventura de dos cosins que, mentre juguen al parc, descobreixen un lleó que s'ha escapat del circ i que el domador acudeix a rescatar-lo. *La grua estontola*, una metàfora sobre la crisi econòmica, parla d'una grua que s'ha quedat sense feina i que decideix traslladar-se al Pirineu per ser útil a la natura, acollint heures, branques, nius i ocells. *L'hipopòtam Blau* és la petita història d'un llibre màgic, de les pàgines del qual van sortint tota mena d'animals quan l'acaricien els raigs del sol. I *El bruel de Castelló* es la recreació d'una llegenda, situada als aiguamolls de l'Empordà, on es posa en relleu la solidaritat i la insolidaritat entre les persones.

Autoavaluació de centre per millorar

«Molt interessants les reunions d'àrees, se n'ha tret molt de profit. Ha anat bé registrar-ne els acords. Ha costat molt la reunió entre educació infantil i cicle inicial, a causa, possiblement, de les dificultats de calendari. Cal mantenir-ho i potenciar-ho», «S'han passat unes proves a final de maig per comprovar el percentatge de vocabulari bàsic assolit. Els resultats obtinguts a P3 són molt baixos. A P4 i P5 han estat més satisfactoris. Cal revisar el vocabulari que es treballa a cada nivell per afegir-hi o treure'n el que calgui», «Es valoren molt positivament les lectures tutoritzades i l'atenció individualitzada. És important continuar amb la màxima dedicació possible amb alumnes que pateixen necessitats educatives especials», «S'han fet petits retocs a la programació de la sisena hora, tant pel que respecta a les hores lectives de l'alumnat com a les exclusives del professorat, que hem d'anar millorant en organització i coordinació».

Fins aquí, alguns comentaris, valoracions i propostes de millora que es fan sobre els objectius de cada curs. S'obtenen d'una enquesta anònima que es passa al professorat a finals de juny i els resultats es donen al claustre de setembre. També surten de les reunions dels cicles, de l'equip directiu i d'altres òrgans i comissions. Tot plegat es reflecteix a la memòria, amb un registre minuciós del que s'ha aconseguit o no i de si cal continuar igual o si s'han d'introduir canvis en algunes actuacions. Això serveix, juntament amb el Pla anual de centre, per planificar i fer el seguiment de les actuacions futures amb la participació de tots els estaments de l'Andersen.

Les millores que es proposen per al curs 2008-2009 són de caire ben variat: seguir avançant en l'autonomia de centre; aprofitar la implantació del nou currículum al cicle inicial per fer un canvi metodològic global d'escola; revisar el format de la reunió de pares i mares de principi de curs per aconseguir que hi hagi més assistència; organitzar un grup de treball amb els mestres que fan biblioteca per dinamitzar-ne l'ús; buscar materials i activitats de casos reals i actuals per reflexionar i aconseguir un canvi d'actitud vers el respecte, la tolerància i la igualtat; coordinar les activitats dels tallers de plàstica de migdia amb la programació de curs; donar a conèixer els artistes plàstics locals i visitar-ne els tallers; remodelar l'aula de música, i resoldre el problema de l'Office Word per facilitar la realització dels treballs de l'alumnat.

Presentació

L'objectiu d'aquest llibre és prendre el pols a una escola al llarg d'un curs –el 2008-2009–, des del començament fins al final, tot descrivint-ne l'activitat quotidiana. A través d'un centenar d'imatges i d'escrits, s'hi expliquen els projectes, les activitats, les maneres d'ensenyar i d'aprendre, els espais de docència dins i fora de l'aula i de l'escola, les rutines i els rituals, els valors educatius, el treball i les opinions de mestres i d'alumnes, la presència d'altres professionals i agents de la comunitat educativa, la relació amb les famílies i la seva contribució a l'escola, els progressos individuals i col·lectius, les il·lusions, les emocions, les contradiccions, les pors, les incerteses, les trobades, les festes, els moments més emblemàtics de cada trimestre i altres fets i seqüències que marquen la vida d'una institució educativa i que, en definitiva, construeixen escola.

Per què hem triat el centre Andersen? Per raons de proximitat –tots dos autors som professors de la Universitat de Vic–, també perquè hi tenim alguns vincles i coneixences, i, sobretot, perquè es tracta d'un projecte sòlid i innovador, que ha format part de l'avantguarda de la renovació pedagògica a Catalunya en temps difícils i que encara avui continua en la mateixa línia. Amb la tria d'aquest centre, però, volem expressar i simbolitzar el reconeixement, l'esforç i la saviesa de tants i tants mestres que, en contra d'algunes opinions massa estereotipades, sobredimensionades i esteses, contribueixen a

dignificar la qualitat de la nostra escola pública. En aquest sentit, pretenem que es mostri, sense caure en idealitzacions, la cara més amable i positiva del centre. L'obra no va dirigida únicament als mestres, als altres professionals de l'ensenyament i a estudiants de Magisteri, sinó que també s'adreça als pares i a les mares de família, igual com a totes les persones interessades en l'educació, perquè estan preocupades pel que passa a l'escola i perquè, en definitiva, tothom ha estat alumne. I és bo que coneguin un seguit de teories i de pràctiques professionals que, sovint, han estat injustament desqualificades o poc valorades perquè són desconegudes. En aquest sentit, els textos tracten de ser planers, breus i entenedors, per això, en el moment de redactar-los, s'ha defugit, sempre que ha estat possible, els tecnicismes i l'argot pedagògic.

Hi ha un conjunt de paraules emblemàtiques que defineixen la identitat de l'escola Andersen: *acollida, autonomia, llibertat, felicitat de l'infant, feina ben feta, diàleg, atenció a la diversitat, agrupacions flexibles, portes obertes, tutoria individual i col·lectiva intensiva, creativitat, festa, treball en equip, lectura, música, teatre… I caos.* Philippe Meirieu diu que hi ha dues maneres d'afrontar el caos, una de les característiques de la nostra societat: «L'educació reaccionària, que el que vol és abolir les pulsions dels infants, o l'educació progressista, que es planteja el repte de transformar aquestes pulsions en forces creadores». En aquesta direcció, a l'Andersen, sota l'aparença d'un caos aparent, es van recomponent contínuament i amb força naturalitat les diverses peces del trencaclosques pedagògic, les diverses seqüències

previstes i imprevisibles, ja que l'escola és una caixa de sorpreses. Així, tothom hi va trobant el seu propi lloc.

Una altra característica d'aquesta escola és la creació de rituals, tradicions i espais col·lectius molt consolidats que creen vincles que reafermen el sentiment i l'orgull de pertinença i de compromís amb una col·lectivitat que cal anar mantenint, enriquint i transformant a través d'una confluència equilibrada entre els interessos individuals i els conjunts. I una darrera singularitat que cal destacar-ne, entre d'altres, és la protecció inequívoca de la felicitat i el benestar dels infants, una condició que es considera imprescindible per generar interès, curiositat i aprenentatge. En aquest sentit, l'escola aposta per les tesis pedagògiques que sostenen que l'activitat plaent no està renyida amb la feina ben feta; ni la llibertat de l'escolar, amb l'autoritat de l'ensenyant; ni l'amor, amb l'exigència. Un mestre ho expressa d'una manera molt gràfica: «Com més estimes els infants, més els pots exigir».

Aquest llibre ha estat un treball de camp realitzat en estreta col·laboració entre els dos autors: l'un, amb la càmera, disparant un munt de fotografies de les activitats habituals i extraordinàries, i l'altre, amb el bloc, prenent nota d'observacions, converses i opinions. Així s'han seleccionat les instantànies que encaixen amb els textos, construïts en forma de microrelats que tracten de descriure i de reflectir, amb la màxima precisió i fidelitat possibles, les cent seqüències de *La vida escolar en un curs*. Insistim en el caràcter descriptiu del